

לרעייתו (במדינות שבהן יש מלך או נשיא). במקרים חגיגיים פחות שומר בעל האוניה את הכבוד בדרך-כלל לאשתו.

ביום ו' השבוע יתקיים בפיאן טכס של העלה שאלה: מי צריך להשיק את אוניית תה של חברה ישראלית, השייכת לציבור?

אצילה בירוקרטית. אופירה נבון טרייה מדי במעמדה החדש, ועליזה בגין אינה חושקת בטכסים מעין אלה. חברת צי"ם, בעלת האוניה, הועידה את הכבוד לאשה בשם גילה שטל.

מיה גילה שטל, ומה וכותה במעמד זה? פשוט מאד: בעלה הוא פקיד-ציבור, איש האצולה הביורוקרטית, שהגיעה לדרגת יושבראש הדיקטוריון של החברה. נגד בחירה זו הושמעה מחאה בלתי-רגילה. מועצת עובדי צי"ם מחתה ריש"מית, תבעה כי הכבוד יימסר לאחת העובדות הוותיקות של החברה.

חברה נבונה היתה קופצת על מציאות זו, כחלק ממאמץ לקשור את ציבורי העובדים למפעל, לטפח בו רוח של צוות והרגשה של השתייכות. אולם באווירה הביורוקרטית של ישראל, אין איש חולם לשלם ערכים כאלה על כף המאזניים, כל אשר על הכף השנייה מונחת הטבה כל-שהי לפקיד או לעסקן בכיר. גילה שטל עצמה הבינה את הבעיה, ויתרה על ה"נסיעה" אך הנהלת צי"ם לא הטיסה עובדת ליפאן, אלא מסרה את הכבוד לאשתו של סוכן צי"ם בפיאן.

נדמה כי בקבוק השמאפניה, שיתנפץ על דופן האוניה אביג'ון סטאר, מסמל במידה רבה את ההולי היסודי של יחסי-העבודה בישראל, ואולי של החברה הישראלית ביכללה.

עיתונות

הזכות לקצץ

הסקופ הגרזן של העיתונאי, היה זה שהוא יצר בעצמו

כל עיתונאי המכבד את עצמו רודף אחר סקופים. רק מעטים מצליחים לעשות אותם בעצמם. אחד מאלה האחרונים היה השבוע כתב הארץ יאיר קוטלר, שהצליח

כתב קוטלר ואשתו לא עט'להשכיר

ליצור תקדים בעיתונות הישראלית. לבקש שחו הוציאה השופטת המחוזית חנה אבי נור, צרמניעה שאסר על עיתונו לפרסם מאמר מפרי-עטו, שעבר את מה שגנרילה בעיני קוטלר כ-צנזורה פוליטית" של עורכו הראשי של הארץ. גרשום שוקן.

קוטלר (51), עובד הארץ 25 שנים.

לפני עשר שנים הגיע לעמדה הבכירה ביותר בעיתון, זו של עורך-מישנה. תפקיד זה נכנס לעיתונות מתמידים עם בעל העיתון ועורכו הראשי, פרש מתפקידו וחזר לשמש ככתב, המועסק על-פי חוזה מיוחד.

בין שאר תפקידיו, מראיין קוטלר את השבועיים אישי ציבור, עבור מוסף הארץ. עבור הגיליון האחרון של המוסף הכין ראיון עם סגן ראש-הממשלה, יגאל ידין. בין השאר ראיין אותו על הסיכסוך כים הפנימיים ב"ד"ש, הראיון אושר על-ידי עורך המוסף, אברהם רימון, נמסר לדפוס וסודר.

אלא שאו תבע שוקן, שלא כהרגלו לגבי מאמרים הנכתבים עבור המוסף, לקרוא את המאמר. הוא קיצץ בו כמה קטעים (4% מתוכן המאמר טענתו, 17% לטענת קוטלר). הקטעים שוקצו התייחסו ברובם לעמדת הארץ כלפי ד"ש, להערכות איר שיות של קוטלר את ידין ולחילוקי-הדיעות שבין ידין לבין חבר הנהלת מערכת הארץ, אמנון רובינשטיין.

קוטלר ראה בכך פגיעה בחופש-העריכתונאי שלו. "מעולם לא קוצצו מאמרי, לא קוטעו ולא עוותו ללא הסכמת", טען. "פירסום המאמר במתכונתו המקוטעת מפר בהטחה שנתית לפרופסור ידין, כי דבריו יובאו בדייקנות ובשלמות".

שוקן סבר אחרת. הוא טען, כי מאמרו של קוטלר מכיל פרשנות, הערכות וברי טיים שמקומם לא יכרים בראיון עיתוני. נאי, וכי זכותו, סמכותו ותפקידו של עורכת-עיתון הם לערוך את החומר העיתוני נאי של כתביו על-פי שיקוליו.

אין מחלוקת על כך שזכותו של עורך לסגנון, לשכתב ואף לקצץ מרשימות כתביו. אולם קוטלר ראה בקיצונו של שוקן ניסיון לשנות את רוח הראיון שכתב, כדי להתאימו להשקפתו על ידין. רוח הדברים שנכתבו בראיון סולפה ועוותה לטענתו. שינויים מעין אלה המבוצעים בידי עורך הופכים למעשה את העיתונאי לעט'להשכיר.

פירסום ב"א ארץ 7". קוטלר סירב להתיי את פירסום מאמרו במתכונתו המקוצצת, תבע שלא לפרסמו. שוקן התעקש לפרסמו כרצונו. בית-הדין פסק ששוקן, קוטלר, הוציא צרמניעה זמני.

כעבור יומיים פורסם המאמר כולו כי מודעה בעיתון מעריב מטעם "אזרחים למען חופש העיתונות". במאמר, שפירסומו עלה 28 אלף ל"י, הודגשו הקטעים שביקש שוקן למחוק. מאמצי של שוקן למנוע את פירסום המאמר במעריב — בשיחה אישית עם עורכו שלום רוננפלד — עלו בתוהו.

בבית-הדין האשימו פרקליטיו של שוקן כי פירסום המאמר השלם במעריב מהווה בזיון בית-הדין המיישפט וכי הוא נעשה בקנוניה בין קוטלר לידין. טענות אלה נידחו. לא היה בזיון בפירסום המאמר.

כיוון שהוא נמצא בתיק בית-הדין וכל אחד, אילו רצה בכך, יכול היה לפרסמו. מלבד זאת, לא קוטלר ולא ידין הם שפירסמו את המודעה במעריב. עשו זאת אנשים מתומכיו של ידין ב"ד"ש. אמר קוטלר: "בפעם הראשונה הכרתי את ידין בעת הראיון, ומאז לא ראיתי אותו. אף פעם בחיי לא דיברתי איתו, מלבד באותו ראיון".

כיוון שהמאמר המלא פורסם כמודעה, לא ביקש עוד שוקן לפרסמו במתכונת המקור. צצת — וזה היה בדיוק מה שביקש קוטלר — להשיג. העילה לצרמניעה לא היתה קיימת עוד, והוא בוטל.

אולם נראה כי קוטלר לא הצליח להשיג את יעדו האמיתי. היחסים בינו לבין עורכי הארץ מעורערים. פנייתו לקבל סעד מבית-הדין פוטרה במחלוקת שלו עם עורכו מהווה צעד יוצא-דופן. בדרך-כלל מקובל להביא נושא כזה בפני ועדה-עובדים, שקרוב לוודאי שהיה נותן לו גיבוי מלא. העובדה שבחר להיאבק בפומבי בבית-הדין המיישפט בעורך עיתונו, עלולה היתה לגרום לפיטוריו.

קוטלר לא חשש מפיטורים בעת שיצא למאבקו, בתנאי שיזכה בפיצויי הפיטורין הגמיעים לו כחוק. אלא ששוקן העדיף להמשיך להעסיק את קוטלר בעיתונו. הוא עצמו לא התרגש מהפרשה, למחרת ביטול צרמניעה יראג לחופשה ממושכת בחו"ל.

על דאשפת אטפון!

הסטודנטית תבעה הגבלה בחופש הביטוי ונפלה בעצמה קורבן להגבלה

מזה חודשים אחדים טוערות הרוחות בקמפוס האוניברסיטה העברית בירושלים. בין הסטודנטים נטוש ויכוח מר על בעיית מתן הלגיטימציה לוועד הסטודנטים הערבים, שכמה מחבריו תומכים בגלוי באש"ף.

שושנה צינגל (24), סטודנטית לאנגלית ופילוסופיה, התנגדה להכרה בוועד. כי כתבת עיתון-הסטודנטים הירושלמי, פי האתון, פירסמה מאמר נגד מתן חופש-ביטוי לסטודנטים הערבים.

כתבה שושנה במאמרה: "כרוזים ה' מופצים בימים אלה בקמפוס אומרים לך: שתיקתך היום, לנוכח ההתנכלות לדמוקרטיה... תפגע בחר בחופש-ההתבטאות שלך. כוב!!! אין מתנכלים לדמוקרטיה בקמפוס הירושלמי בעניין סטודנטים עויינים. להפך, נקיטת מדיניות יד חזקה כלפי סטודנטים עויינים, החפצים בהרס המדינה שבה הם חיים הינה מחוייבת ה' מציאות, שכן היא באה לשמר על הדמוקרטיה ועל חופש-הביטוי מהריסתו בידי גורמים החפצים בהריסתו".

כתבת צינגל לא שופרת-תעמולה

תביעתה של שושנה צינגל להגבלת חופש-הביטוי — התממשה. הראשונה שנשפלה לה קורבן היתה היא-עצמה.

"סילוק אוכלוסיה". באחד מגיליוני גות פי האתון התפרסם מאמר של ישראל נץ, איש התנהלות יריחו עלילת וארץ-ישראל שלה. במאמרו הציע פתרון ל"סיכסוך הישראלי-ערבי": "הפתרון הצודק יימצא בחלוקת שטח המנדט משני עברי הירדן בין שני העמים החיים כאן, ישראל ובחצית המערבית, בליטאני, כבשן ובגילעד... הערבים למחצית המזרחית, בשטח השווה לזה המיועד לישראל. מעבר לגילעד יבואו על סיפוקם ערביי א"י ה' מגדירים עצמם כפלסטינים, במדינה עצמאית בשטח המנדט. אליה נעודד הגיר"ם לסילוק אוכלוסיה עויינת מבפנים". שושנה צינגל התקוממה נגד הרעיון לסלק ערבים היושבים במדינת ישראל. היא כתבה מאמר נגדי, השולל את הפיטורין של נץ, מסרה אותו לפירסום ל"פי האתון". ראשי מערכת העיתון, המשייכים לרוב השולט באגודת הסטודנטים הירושלמית, המורכב מאנשי רשימת קסטל הלאומנית-ימנית, סירבו לפרסם את מאמרה של צינגל.

הפעם, כשהדברים נגעו לה עצמה לא היתה שושנה צינגל מוכנה להשלים עם הגבלת חופש-הביטוי בידי עורכי בטאון הסטודנטים.

שושנה שלחה להם את המכתב הבא: "ב"א, 19.3 פורסם מאמר של נץ בשם, מהיה הסטודנט הערבי". מאמר-השובה שכתבת, הנוגד את דיעות ראשי ההסתדרות הסטודנטים, לא רא אור. כאשר שאלתי את אריק בנדר (אחד העורכים) אם מאמרי יראה אור, השיב: "עוד אנשים צריכים לקרוא את המאמר הזה". כיוון שלדעתי אין אירגון סטודנטים צריך לשמש שופר תעמולה של דיעות הסינעה השלטת בהסתדרות הסטודנטים, אלא עליו לשמש — בין השאר — במה למיגוון דיעות פוליטיות של סטודנטים, אבקשכם למחוק את שמי מרשימת חברי המערכת".

בל"ל, פועלים וכללי

מדור זה הוא היחיד שהחל מזוהר, לפני שלושה שבועות, מפני ירידות שיערים, וקרא לצאת מן הבורסה. הסיבות שצוינו אז ליירידות שרירות וקיימות גם כיום. "בנק לאומי" מוריד את שיערי המניות כדי שהמשקיעים ירכשו את ההנפקה שלו בת מיליארד לירות, המתוכננת לימים אלה. לכך נוסף הגורם שספך רב יצא מן הבורסה הפונה לרכישות דירות ומיזרשים, ולא חזר אליה. חייבים לעבור כמה חודשים כדי שהרווחים השחורים יצטברו בידי הציבור לכמות חדשה שתביא להפניית חלקם למניות. מדור זה צופה חידוש העלייה בסוף יוני. לכך, שתי סיבות: האחת, רוכשי הנפקות בל"ל ופועלים ימכרו את המניות, וישתחרר הספך שגויים להחזמת היתר לאמרי: סיות אלה. כסף זה יוכל לשוב למניות אחרות. סיבה שנייה: בחודש יוני מתחיל פדיון אגרות מילווה-הבטירה מלפני חמש שנים ומדי חודש, החל ביוני, ישתחררו מאות מיליוני לירות. פדיון זה יימשך כמה חודשים טובים. כיוון שהאוצר ישמר שהמדד לא יעלה עד אוקטובר, זרימת כסף מאסיוות לצמודים תהיה כדאית רק מחודש אוקטובר, ובחודשים יולי-אוקטובר תישארה המניות מושך-ההשקעה העיקרי.

עד סוף יוני מומלץ למשקיעים לרכוש כמה שיותר מן ההנפקות החדשות של בל"ל, ופועלים", דבר שיביא כמה אחוזים של רווח נקי בתוך ימים ספורים.

כן מומלץ לרכוש ככל היותר מן ההנפקה של "בנק כללי", הרושם את מניותיו בבורסה. כמות המניות המונפקת קטנה, 1 מיליון בסך-הכל, והיא מאפשרת משיחק במניות והעלאת שערן. מה גם שסביר כי השערים יעלו לרמות הבנקאיות האחרות. ככלות הכל, הבנק של רוט-שילד טוב כמו הבנק של יפת ורקנאטי.

הבורסה

מה לקנות

התשקף של "בנק איגוד", המיועד להפצה בסוף שבוע זה, עלול להידחות אם לא ייאמר בו כי שתי קופות-גמל של הבנק, שהיו אמורות להיות בין החתמים של ההנפקה, נמחקו ממנה. הדבר ייעשה בהתערבות רשות-ניירות-הערך, שהחליטה לפעול במקום שבו הנהלת הבורסה אינה עושה דבר. שתי הקופות מכרו מניות של חברת, פז — חיפויש נפט" לפני המועד שבו היה מותר להן למוכרן. הנהלת הבורסה החליטה לאסור עליהן להיות חתמים של הנפקות לכמה חודשים. אך למרות האיסור הופיעה אחת מהן כחתם בהנפקה של "ריס", בימים אלה, והנהלת הבורסה החליטה שלא להגיב על הוילונג בהחלטותיה. הנהלת ה' בורסה נתונה להשפעת "בנק לאומי" שהוא בעלי "בנק איגוד" ומשום כך נמנעה מכל פעולה בנדון.

מניות "ריס"

תשקף הריטי, "ריס" מציע לציבור לרכוש מניות של החברה. מניות אלה אינן מומלצות, כיוון שנושא שיווק הרהיטים הוצא מרשות החברה המנפיקה את המניות ויהיה בבעלות נפרדת של בעלי "ריס", מישפחת אהרון אייזן. כל השמנת תישאר בחברת-השיווק, ומשום כך לא כדאי לרכוש את מניות המפעל המייצר את הרהיטים.